

*Dan kada sam naučila
voljeti sebe*

NAKLADNIK

Poetika j.d.o.o.
Božidara Rašice 1, Zagreb
www.poetika.eu

ZA NAKLADNIKA

Katarina Uskoković

UREDNIK

Davor Uskoković

PRIJEVOD

Maja Ručević

KOREKTURA

Nataša Pejić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Beker

TISAK

Znanje d.o.o.
Zagreb, svibanj 2023.

NASLOV IZVORNIKA

Plus jamais sans moi

Copyright © 2023, Éditions Eyrolles, Paris, France
Croatian edition arranged through Corto Literary Agency
© za hrvatsko izdanje Poetika j.d.o.o., 2023.

Sva prava pridržana. Ova je knjiga zaštićena autorskim pravima i ne smije se ni djelomično reproducirati, pohraniti u sustavu za reproduciranje, niti prenositi u bilo kojem obliku i na bilo koji način bez pisanog dopuštenja izdavača.

ISBN 978-953-8481-06-2

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001176114.

MAUD ANKAOUA

Dan kada
sam naučila
voljeti sebe

POETIKA

Sadržaj

Zajednički dogovor.....	5
Stavak 12	13
U jednom pravcu.....	20
Praznina	27
Izvještaj	32
Emocionalna ovisnost.....	39
Ovisnica	49
Sama na svijetu.....	61
Tisuću listića	71
Poslije kiše dolazi sunce.....	82
Aligot.....	96
Stjenice!	101
Novi početak.....	109
Uvijek tu za tebe	117
U dobrom društvu	122
Oče naš.....	130
Pokušaj ponovno	140
Happy end.....	148
Povezanost.....	153
Dobra vibracija.....	158
Višeslojna ljubav.....	164

Skretanje s puta	173
Dan kada sam naučila voljeti sebe	181
Tišina, snima se!	192
Čudna igra ili igra uloga?	199
Misija ispunjena	212
Malo svjetlo	220
Tijelo sve zna	226
Prekid veze!	238
Svatko svojim putem	241
Pet najvažnijih stvari	251
Fotografija	259
Tamo i natrag	264
Nikad ne odustaj	268
Paname	274
Kod Marcela	280
Istraga	286
Oči u oči	289
Svim srcem	292
Točno na vrijeme	301
Deblji kraj	305
Dobre vijesti	308
Kraj puta	313
Epilog	321
I za kraj	329
Za one koji žele znati više	331
Hvala	333

*Tebi, moja ljubavi,
i svima vama, mojim dragim čitateljima,
što putujete do samih sebe...
Želim vam čudesno putovanje.
Beskrajno zahvalna,
Maud*

Dragi čitatelji,

Nikada nisam znala odabiremo li mi knjigu ili pak knjiga odabire nas. Ipak, mislim da nije slučajnost kada nam se u rukama nađe neki tekst...

Svi me vi poznajete i ohrabrujete... Svakoga jutro, kada se probudim, čitam vaše dirljive poruke, počašćena povjerenjem koje mi ukazujete. Dirnuta sam riječima koje mi upućujete prilikom naših susreta. Poklanjate mi najljepši mogući dar: prihvaćate me takvu kakva jesam, sa svim mojim patnjama, neuspjesima, ranjivošću, ali i snagom. Hvala vam što mi dopuštate biti onom koja jesam. Hvala vam što mi iskazujete svoju Ljubav koja me svakoga dana pokreće, pomaže mi u napretku. Zbog nje rastem, postajem autentičnija, ispravnija, cjelovitija.

Otkako su objavljena moja prva dva romana, toliko se toga dogodilo između nas da sam ovu treću knjigu jednostavno morala napisati otvorena srca, bez zadržke, a za to ste zaslužni vi. Željela sam podijeliti s vama svoje životno iskustvo i otkrića, u nadi da će vam ona i dalje pomagati na vašem putu, da, baš s vama zbog kojih su moje knjige Prvi dan ostatka tvog života i Diši! premašile sva moja očekivanja, s vama koji ste me pustili u svoju blizinu i čitate moje rečenice s toliko entuzijazma.

Maud Ankaoua

Ušli ste u moj svijet, a ono što nas povezuje nemam potrebu objašnjavati, radije to živim...

A koliko vas još ne poznajem... Jedva čekam da se upoznamo!

Dok se to ne dogodi i dok se ne susretnemo, čuvajte se, svima vam želim sve najbolje i grlim vas.

S Ljubavlju,

Maud

Zajednički dogovor

Život je izazov, suoči se s njim.

Život je sreća, razmišljaj o njoj.

Život je pustolovina, upusti se u nju.

Majka Tereza

Constance je mjesecima čekala na taj posao. Još uvijek nije mogla vjerovati. Pročitala je ugovor bezbroj puta, svaki zarez bio je na svom mjestu. Ponekad interpunkcija može izmijeniti smisao cijele rečenice pa se tako ostavlja prostor za razna tumačenja. Dobro je to znala, poslužila se tim trikom nekoliko puta kako bi postupak u sudnici dovela u pitanje. Dobivala je slučajeve koje ni njezini najbolji suradnici nisu mogli dobiti.

Nakon deset godina usavršavanja u odvjetničkoj komori, rodnu Provansu napustila je zbog Pariza, točnije zbog Lucasa u kojeg se zaljubila prilikom jednog godišnjeg odvjetničkog kongresa pet godina ranije. On ju je ubrzo zaposlio u svom prestižnom uredu. Sve je bilo tako idilično, samo što je Lucas bio oženjen! Iako ga je viđala u uredu svaki dan, rijetko je s njim mogla uživati tijekom

vikenda. Zbog toga je patila, ali voljela ga je. Obecavao joj je i obecavao, no svaki put kada je trebalo doći do realizacije i kada joj se trebao konkretnije posvetiti, iznevjerio bi je i ostao sa svojom ženom. Nekoliko puta pokušala ga je zaboraviti, udaljiti se, ali to je bilo još bolnije. Stoga se pomirila sa situacijom i nastavila čekati ga.

Ovaj posao bio je prilika za isticanje njezina odvjjetničkog talenta koji je dugo bio u sjeni. Naime, Lucas je nikada nije promaknuo u svoju poslovnu partnericu, iako je u dubini sebe znala da je za taj položaj itekako kompetentna. Sigurno je nije unaprijedio kako bi zadržao kontrolu nad njom i kako bi ga i dalje čekala.

“Sjajna si! Presretan sam zbog tebe!” uzviknuo je Tristan promatrajući je na vratima kupaonice.

Constancein najbolji prijatelj Tristan uvijek je bio njezin najveći obožavatelj. Bavio se dizajnom internetskih stranica, a kada bi dolazio na sastanke s klijentima u Pariz, boravio bi kod nje po nekoliko dana. Pariz je svakako bio dinamičniji od provansalskog gradića Hyèresa u kojem je živio. No ovoga puta, ostat će nešto duže kod nje. Velika mu je želja postati enolog. Osim posla koji radi, sada ide i na večernja predavanja, a ispit je za nešto manje od dva mjeseca.

Constance ga nježno pogleda, zagrli, a potom dovrši šminkanje nanoseći ruž za usne zbog kojeg je svom bivšem bila još zamamnija.

“Ne! Miči se od mene!” uzvikne sluđeno, opirući se nestašnim rukama koje je pokušao zavući ispod sakoa njezina kostima.

Tristan je smatrao da mu zbog njihove romanse iz mladosti još uvijek pripada pravo na posebnu bliskost. Constance je uzmaknula korak. Njezin bivši bio je pravi zaljubljenik u ljubav, rođeni zavodnik, iako je dobro znao da će se njihova priča zadržati na prijateljskoj razini.

“Kako izgledam?” upitala ga je, popravljajući jedan neposlušan pramen kose.

“Fantastično, kao i uvijek!”

“Nervozna sam.”

“Zašto? Dogovorili ste uvjete, morate još samo potpisati. Ohladio sam šampanjac za večeras, jedva čekam da to proslavimo.”

“A što ako ne budem na visini zadatka?”

“Prestani! Bit ćeš sjajna, kao i uvijek!”

Constance je odlučnim korakom odmicala avenijom Champs-Élysées. Iako se bojala, bila je sretna. Ulazak u takvo društvo za nju je bilo veliko postignuće, a činjenica da će raditi u elitnom uredu divna je osveta Lucasu s kojim nikada nije mogla istinski poletjeti. Doduše, viđat će ga nešto manje, ali barem će letjeti svojim vlastitim krilima. Kada je saznao da se prijavila za posao kod velikog poslovnog suparnika, priredio joj je dramatičnu scenu. Nije vjerovao da će je zaposliti, a još manje da bi mogla postati partnerica u takvom uredu. Sada će mu dokazati da se itekako prevario i da je za to i više nego sposobna.

Koračala je žustrim korakom, smeđa kovrčava kosa poskakivala joj je na jutarnjem povjetarcu u ritmu visokih potpetica koje su odzvanjale pločnikom. Kad god se

osjećala krhkom i nesigurnom, njezini najdraži podsjetili bi je na njezino suvereno držanje.

Skrenula je kod restorana Le Fouquet's i zastala nekoliko trenutaka na aveniji George V, promatrajući s ulice fasadu zgrade preko puta u kojoj se nalazio partnerski ured "H&A". Istovremeno su je obuzeli osjećaj ponosa i straha. A što ako podbacim? "Ne pričaj gluposti", ohrabrila je samu sebe prije no što je prešla ulicu.

Ukucala je ulaznu šifru i uputila se u predvorje. Zaštitar joj je pregledao torbicu i pokazao joj gdje je dizalo. Sve je, kao što je na to ukazivao i ugled ustanove, u unutrašnjosti te zgrade bilo moderno, poštujući istodobno načela haussmannske arhitekture. Stubište od hrastova drveta bilo je prekriveno crvenim tepihom, a svaka stuba bila je naglašena mjedenom šipkom. Prošla je iza zaštitara i ušla u dizalo koje se zatvorilo za njom.

Sa svakim katom Constanceino srce kucalo je sve snažnije. Na šestom katu dočekala ju je jedna zaposlenica ljupkog osmijeha i rekla joj da pričeka i sjedne na Chesterfield kožnati kauč krem boje dok ona ne pozove Hélienè Parker, jednu od glavnih partnerica tvrtke s kojom je imala zakazan sastanak. Nekoliko minuta kasnije, otpratila ju je do njezina ureda, ostavljajući za sobom trag nekog opojnog parfema. Constance je duboko uzdahnula, a potom ušla u prostoriju u kojoj ju je čekala direktorica. Ta vitka žena bila je odjevena u svijetli kostim od kratkog sakoa i širokih hlača visokog struka s remenom od iste tkanine. Imala je oko šezdeset godina. Njezina otmjenost i karizma zadivile su Constance, ali čim je žena progovorila, bilo joj je lakše.

“Jako mi je drago što se upoznajemo, Constance. Dobrodošli u H&A.”

Nova kandidatkinja razgledavala je osvjetljen ured koji je gledao na aveniju George V. Interijer je bio klasičnog tipa, kao i sve bezvremenske pariške zgrade: bijeli zidovi, izrezbareni vijenci s dekoracijama lišća akantusa i parket od hrastovine s uzorkom riblje kosti.

“I meni je drago”, odgovorila je radosno Constance.

Jedan mlađi muškarac provirio je u tom trenutku kroz vrata:

“Kuc, kuc! Isprintao sam ugovor.”

“Uđi, Benoit”, rekla je Héléne. “Benoit je moj tajnik.”

“Ovo je verzija s posljednjim izmjenama koju ste mi poslali, Constance. Ništa nismo mijenjali. Molim vas, pročitajte još jednom.”

Constance je uzela dokument i počela čitati. Sve je bilo kako su i dogovorili. Potom su obje potpisale.

“Nešto me muči”, priupitala je Constance. “Čula sam da se kod vas može zaposliti samo s preporukom. Ali ja ne poznajem nikog od vaših zaposlenika. Zar me netko preporučio?”

“Da, preporučili su vas.”

“Tko?”

“O tome ćemo nešto kasnije. No prije toga, reći ću vam nekoliko stvari o važnosti probnog razdoblja. Kao što već znate, velik značaj pridajemo procesu zapošljavanja naših suradnika. Uostalom, upravo zahvaljujući tome i jesmo uspješni u poslovanju. Za nas je to razdoblje od tri mjeseca, koje se može i produljiti, veoma važno.”

Constance je to savršeno jasno znala. Namjeravala je dati sve od sebe kako bi se pokazala u najboljem svjetlu.

“Odlično”, reče Hélène potpisavši ugovor. “Baš me zanima gdje ćete boraviti za vrijeme probnog roka.”

“Kako to mislite, gdje ću boraviti?”

“Kao što sam vam upravo spomenula, tijekom probnog razdoblja utvrđujemo temeljne kvalitete naših zaposlenika, i važno je da to vrijeme svi dobro iskoristimo.”

“Moj životopis nije zadovoljio vaše kriterije?”

“Naravno da jest, pa zato ste danas ovdje! Imate sve potrebne stručne kvalifikacije, a popis vaših dobivenih slučajeva je fascinantant. Ali to nije dovoljno kako bismo vas zaposlili.”

“Što vam je još potrebno?” upitala je mlada kandidatkinja s daškom ironije u glasu.

“Ljudske kvalitete u skladu s našim vrijednostima. Izvucite, molim vas, jedan papirić iz košarice. Tako ćete saznati gdje ćete boraviti za vrijeme probnog roka.”

Benoit pred Constance stavi košaricu s papirićima presavijenim na četiri dijela.

“Zar neću biti ovdje?”

“Ovisi o tome što izvučete. Izvolite”, ljubazno reče Hélène.

“Ne mogu se odseliti iz Pariza, a ni u ugovoru nismo ništa takvo dogovorili.”

Constance ponovno naglas pročita stavak ugovora:

“Vaše radno mjesto bit će u Parizu.”

“Nastavite...”

“Vaši slučajevi možda će zahtijevati boravak izvan Pariza i u inozemstvu, u skladu s potrebama vašeg ureda.”

“Naravno, mogu otputovati, ali ako postoji konkretan razlog.”

“Dakle, sjajno!”

“Mislila sam reći, ukoliko to od mene zahtijeva klijent.”

“Upravo se o tome i radi. Prije nego što vam ukažemo povjerenje, moramo u što kraćem roku utvrditi opravdanost naše potencijalne suradnje. Sad vas lijepo molim, odaberite što vas čeka od idućeg ponedjeljka.”

Constance se uznemiri. Ne može se iseliti iz Pariza, a kamoli se razdvojiti od Lucasa. Odnosi su im već postali zategnuti kada je saznao da traži novo radno mjesto. Kako li će tek biti kada sazna za ovo?

Zauzela se za sebe:

“Jamčim vam da vas neću razočarati, ali pokušajte me razumjeti. Imam privatni život, ne mogu sve samo tako ostaviti.”

“Ne radi se o tome... Što se tiče probnog roka, riječ je o samo nekoliko tjedana. U svakom trenutku možete odustati, priloživši prethodno obavijest o tome. Hajde, izaberite odredište!”

Hélène je postala sve nestrpljivija pa je Constance duboko uzdahnula i izvukla jedan papirić. S upitnim pogledom, pružila ga je direktorici.

“Vi ste ta koja treba otkriti što joj život sprema”, reče ona nešto blažim tonom.

Maud Ankaoua

Constance razmota papirić i drhtavo reče:

“Put svetog Jakova.”

“Oh, čestitam! To je jedno od najljepših putovanja!”
uzvikne Héléne radosno.

Stavak 12

*Promjenu je bolje prihvatiti
nego čekati da nas ona sama zgrabi.*

Winston Churchill

“Znenađenje!” uzviknuli su uglas prijatelji koje je okupio Tristan kako bi zajedno proslavili Constanceino zaposlenje.

No kada je ušla u stan, osmijesi uzvanika brzo su se pretvorili u upitne poglede. Tristan ju je zagrlio.

“Što se dogodilo?”

“Neću ja to moći”, reče Constance na rubu plača.

“Što nećeš moći?” uznemireno upita njezina najbolja prijateljica Bérénice.

“Uvijek uspiješ, i ti to dobro znaš”, pokuša je utješiti Tristan milujući je po kosi.

Constance im potom detaljno ispriča o razgovoru koji je vodila u H&A i “putovanju” koje su od nje tražili prije nego što službeno dobije posao. Do maloprije veseli prijatelji sumnjičavo su se pogledavali. Jedino se Raphaël, umjetnik, nije dao smesti pa kroz smijeh reče:

“I ja ću se prijaviti za taj posao! Sjajna ideja! Znaš što, idem ja s tobom!”

Njegova žena Bérénice prostrijeli ga pogledom.

“Ne dolazi u obzir! Zar samo ja imam djecu? Trebam li ponoviti da sam JA ona koja radi dok se ti cijeli dan zabavljaš sa svojom gitarom?”

“Ne zabavljam se, nego skladam.”

“Prestanite vas dvoje. Ionako moram ići sama!” prekinu ih Constance. “Tako je naznačeno u ugovoru.”

Constance posegne za ugovorom i pruži ga Bérénice koja je također bila odvjetnica.

“Nemam čak ni ruksak”, procijedi uzimajući čašu šampanjca koju odmah iskapi.

Maxime, najpraktičniji od svih u društvu, već je na Google Mapsu provjerio koliko kilometara treba prijeći na tom putovanju.

“1365!”

“Ma daj...” pobuni se Bérénice, zabrinuta za svoju prijateljicu.

Maxime nastavi:

“1365 kilometara brzinom od 5 km na sat, no dobro, kad si ti u pitanju, četiri, to je 341,25 sati, podijeljeno s pet sati hoda dnevno... To je 68,25 dana... I recimo, jedan dan pauze u tjednu, da se malo odmoriš, trebat će ti dva i pol mjeseca... Opusti se, stigneš to učiniti za tri mjeseca!”

“Pa stvarno... Zar vam ja izgledam kao netko tko bi prepješačio cijelu Francusku?” upita Constance uzdahnuvši.

Svi redom spuste glavu.

“I mislila sam. Nisam ja za to. Morat ću odustati od tog posla i raskinuti taj ugovor što prije.”

Tristan sjedne pokraj nje.

“Nikada nisi odustajala od svojih snova, pa nećeš valjda ni sada.”

Dok ju je Tristan pokušavao oraspoločiti, Bérénice je čitala stavke ugovora.

“Uh... Nakon potpisivanja ugovora, imaš tjedan dana da ih obavijestiš”, upozori je ona.

“O čemu ti to?”

“Stavak 12: Probni rok traje tri mjeseca, a obnovljiv je jedanput. Ukoliko zaposlenik želi odustati od probnog roka, dužan je o tome obavijestiti nadređene u roku od tjedan dana nakon potpisivanja ugovora, odnosno dva tjedna ako je u tvrtki zaposlen dulje od mjesec dana, te tri tjedna ako je u tvrtki zaposlen još dulje.”

“Ali ja još nisam ni počela.”

“Znači potpadaš pod ovu prvu opciju. Poslije potpisivanja ugovora, imaš tjedan dana.”

“Ali to se tako ne radi!”

“Slažem se, ali obvezna si, sukladno ugovoru.”

“Čekaj malo”, umiješa se Raphaël, “nije baš uobičajeno platiti nekome tri mjeseca odmora. Trebala bi biti presretna. Zašto ne bi pokušala?”

“Pa nije baš ni da ide na Bahame”, odgovori mu Bérénice.

Tristan nježno primi Constance za ruku.

“Raphaël je u pravu. Uostalom, to je najprestižniji

ured, i sama to tvrdiš, pa zašto im ne bi ukazala povjerenje. Znaju što rade! Valjda ne bi plaćali svoje zaposlenike ako im to *putovanje* nije od neke koristi? Zar ne?”

“Ali ja to ne mogu. Zamisli me! Mene koja sve moram organizirati unaprijed. Jeste li pročitali što piše? Oni naprave rezervaciju samo za prvu noć, a kasnije se moram snaći sama!”

“Nećeš biti sama”, umiješa se sada i Maxova žena Julie, koja je dotad šutjela. “Jedan moj kolega je išao tim putem. Priča se da tamo sretnoš puno simpatičnih ljudi.”

“Da, tvoj kolega stalno negdje luta, obožava sve što je pomaknuto!” odgovori joj Max. “Iskreno, ima i boljeg smještaja od spavanja u nekoj štali! Constance je u pravu. U toj tvrtki su svi ljudi. A i upozorio sam te prije. Njihovo poslovanje je pomalo mutno i tajanstveno, neki mediji čak tvrde da se radi o sekta! A i nije normalno dobivati slučaj za slučajem... Mislim da su pustili pipke posvuda i da je možda umiješana i mafija.”

“Max, stvarno previše dramtiziraš!” odvrati mu njegova žena. “Ništa od toga nije dokazano, a koliko ja znam, nisu padale glave a da bi se moglo povezati s njima.”

“Baš zato, možda uskoro neka i padne! Obavijestit ću kolege, trebalo bi malo istražiti cijelu tu priču u policiji.”

Max je katkad znao biti mračan. Njegov detektivski talent bio je neupitan, ali u svakodnevnom životu to je moglo biti prilično tjeskobno.

“Uvjeti su jasni”, nastavi Bérénice. Moraš ih obavijestiti u roku od tjedan dana, dakle, nemaš izbora, obvezna si to učiniti. I znaš što, bit ću iskrena i neću okolišati: godilo bi ti jedno takvo hodanje po svježem zraku.

“Kako to misliš?” uzrujano će Constance zvučeći pomalo uvrijeđeno.

“Previše radiš.”

Constance duboko uzdahne.

“Ja ti se mogu pridružiti vikendima”, predloži joj Tristan kako bi je oraspoložio.

Constance potvrdno kimne, no bila je utučena. Da, doista joj se život u posljednje vrijeme sveo isključivo na posao i iščekivanje Lucasa.

“Možeš li ponijeti mobitel sa sobom?” upita Max.

“Pa valjda mogu! Barem se nadam!”

Constance se sa strahom i upitnim pogledom okrene prema Bérénice koja je još uvijek iščitavala ugovor.

“Nisam naišla na stavak koji bi to zabranjivao.”

“A Lucas? Naljutio se čim je čuo da tražim posao negdje drugdje. Nikada neće pristati na tako dugotrajnu razdvojenost!”

Prijatelji ušute. Svi su bili svjesni koliko on loše utječe na nju.

“Sjeti se samo s kim je on večeras”, reče Tristan. “Ili te ja mogu podsjetiti. Sa svojom ženom. Umjesto da slavi tvoj uspjeh s tobom, on je sa svojom ženom. Stoga, ako mene pitaš, a i ako te nije briga za naše mišljenje: fućka nam se što će Lucas misliti.”

I dok su svi uglas potvrđivali Tristanove riječi, Constancein telefon je zavibrirao. Hélènein tajnik Benoit poslao joj je e-mail. Pročitala ga je pred svima:

Draga Constance, u privitku vam šaljem kartu za vlak, rezervaciju za prva dva noćenja u

Puy-en-Velayu i Montbonnetu, kao i sve druge informacije koje vam mogu zatrebati za vrijeme puta.

“Nije se baš pretrgao od pisanja”, reče ona i nastavi čitati:

Ruksak, tri majice, tri potkošulje, kratke hlače, jedan par cipela za pješčenje, japanke, boca za vodu, par štapova za hodanje, kišna kabanića, nepropusna jakna, sapun, krema, četkica za zube, zavoji, čepići za uši, kapa, kupaći kostim i sunčane naočale.

“Pa to je komplet za prvu pomoć!” uzvikne Bérénice. Constance nastavi kao da je nije ni čula.

Ne pretrpavajte se nepotrebnim stvarima kako vam na putu ne bi bilo preteško nositi ih. Sutra će vam biti dostavljena vjerodajnica koju ćete ovjeriti svaki put kada budete negdje noćili. Ekipa H&A želi vam sretan put.

“Što je pak sad ta vjerodajnica?!” začudi se ona. Ali Max je već pretraživao na Googleu.

“Vjerodajnica je neka vrsta hodočasničke putne isprave koju je biskup tradicionalno izdavao hodočasniciima koji su išli na hodočašće Putem svetog Jakova. Vjerodajnicom se potvrđivao status hodočasnika, što je značilo kako su svi koje bi hodočasnik sreo na putu bili obvezni pomoći mu i zaštititi ga.”

“Ah, kako zanimljivo!” oduševljeno će Raphaël.

Umjetnikov optimizam bio je u suprotnosti s Constanceinim sve većim strahom. Tristanu je bilo žao, pokušavao ju je oraspoločiti i pružiti joj podršku.

“Ne brini se, pomoći ću ti s pakiranjem. Tjedan dana će brzo proći, dolazim po tebe! Hajde, glavu gore!”

“Ionako nemaš izbora”, doda Bérénice.

Na te riječi, Raphaël podigne čašu, a za njim složno i svi drugi, sretni što će se Constance napokon malo udaljiti od Lucasa.

“Nazdravimo našoj pustolovki!”

U jednom pravcu

*Onaj tko slijedi gomilu, obično ne stigne dalje od nje.
Onaj tko slijedi svoj neovisni put, vjerojatno će stići
do mjesta gdje nitko nikada nije bio.*

Albert Einstein

Dok je svećenik izgovarao svoje posljednje riječi, uglas su zazvonila crkvena zvona. Prije velikog putovanja na jutarnjoj se misi okupilo mnoštvo hodočasnika koji su željeli primiti njegov blagoslov:

“Vrata će se otvoriti samo za vas, dragi prijatelji. Na neki način ona već desetljećima vode do unutrašnjosti spomenika, što je vrlo simbolično kada započinjete ovaj put. Tada polako sidite stubama do sela, ima ih dvije stotine. Poštujte te stube, one su kao put preporoda, novi život koji se pred vama otvara.”

Četiri stotine hodočasnika utihnulo je na te riječi, a onda je tu svečanu ozbiljnost prekinuo svećenik svojom duhovitošću:

“No za svaki slučaj, ako padnete niz stepenice, samo se opustite i skotrljajte, završit ćete ravno u gomili

kroasana i čokoladnih keksića iz pekare u centru, a to je stvarno jedno neopisivo iskustvo! No prije toga, budite slobodni pomoliti se ili ubaciti poruku u ovu zdjelu, a sestre s moje desne strane predat će vam poruku koju je napisao vaš prethodnik na putovanju.”

Constance se smrzavala u crkvi, pokušavajući se ugrijati izdišući topli zrak u ruke. Zabezegnuto je promatrala tu gomilu koja je jurcala prema oltaru po molitvene knjižice, krunice i medaljone s likom svetog Jakova. Još uvijek je bila u nevjerici – zar ona doista kreće na taj put? Svi hodočasnici izgledali su tako sretno. Znala je da se iza nasmiješenih lica kriju sumnje i strahovi, ali bilo je to putovanje koje su sami izabrali. Ona nije imalo pravo izbora, a ni želju za njim. Drugi su joj sve to nametnuli.

Constance je promatrala uskomešanu gomilu. Pokraj nje, jedna žena od pedesetak godina zahvaljivala je svećeniku jer je ljudima ulijevao povjerenje i ohrabrio ih, a uz to ih još i nasmijao svojim britkim humorom. Ta visoka i vitka otmjena žena ubacila je u posudu komad papira na koji je nešto napisala. Neka druga mlada i bucfasta žena od možda tridesetak godina, prišla joj je ljupko se smiješeći.

“Bok, moje ime je Manon. Znaš li gdje možemo uzeti molitve hodočasnika, kako nam je predložio svećenik?”

To spontano prelaženje na *ti* iznenadilo je Constance. Odmahnula je glavom umjesto odgovora. No ona se žena pokraj nje umiješala i pokazala na veliki kip svetog Jakova.

“Ja sam Louise. Mislim da ih časna sestra dijeli iza onog sivog stola.”

U tom trenu prišla im je jedna redovnica.

“Tražite molitve?” upitala je redovnica Manon i pružila joj košaricu u kojoj je preostala još samo jedna poruka.

“O, hvala vam!” uzviknula je Manon na taj prvi znak s neba koji joj je silno trebao.

“Sretan put”, rekla joj je Louise dok je Manon ispisivala poruku koju će staviti u posudu.

Constance primijeti kako se već formiraju male skupine. Činilo se da se ljudi okupljaju prema nekim svojim afinitetima i kako je njihov entuzijizam jači od straha. Ona se ipak držala po strani; provela je burnu noć u razgovoru s Lucasom koji ju je obasuo optužbama: “Uz sav posao koji imamo u uredu, ti si nas odlučila ostaviti, i još k tome ideš u skitnju s tim pobožnicima?”, “Stvarno si zanesena, kako da ti vjerujem?”, “Ipak je dobro što sam pričekao prije nego što sve ostavim...”

Pokušala mu je objasniti svoju želju za osamostaljenjem, ali uzalud. Mislila je da će joj se diviti na hrabrosti, no on je bio sumnjičav i negativan, što je samo pridonijelo njezinim strahovima. I tako je sad uzela ruksak koji je stajao naslonjen na zid sa svijećama, ubacila u njega darove što ih je dobila u crkvi i pomirila se s činjenicom da odlazi. Jedva je natovarila taj ruksak na leđa. Potom se okrenula od oltara prema vratima i krenula se spuštati glavnim stubištem. Za njom je koračalo na desetine hodočasnika, zastajući na terasi s koje se pružao očaravajući pogled na Le Puy-en-Velay i dolinu. Potom su se svi uputili u centar gradića.

Tek što je izašla iz crkve, zavibriao joj je mobitel. Poruke su pristizale jedna za drugom, kao da slave početak njezina novog rođenja:

Ponosni smo na tebe, draga moja, bit ću uz tebe sa svakim tvojim korakom. Bérénice.

Najbolja si! Volim te. Tristan.

Sretnice! Raphaël.

Pamet u glavu i ako bude bilo kakvih problema, odmah ću kolege obavijestiti o svemu. Max.

Uz tebe sam. Puse. Julie.

Constance je bila dirnuta podrškom svojih prijatelja. Možda nisu mogli razumjeti njezin odnos s Lucasom, ali bili su uz nju u svim drugim važnim životnim trenucima. Njihove riječi ohrabrile su je i lakše se kretala u toj gomili hodočasnika, smješkajući se stidljivo onima koji bi se i njoj nasmiješili. Ispred skromne pekarnice preko puta impresivnog spomenika brzo se napravio red. Constance je slušala žamor, raspricane putnike, ali već s prvim usponom duž Kapucinske ulice svi su se utišali. Bilo je tu osoba različite dobi, a po njihovim naglascima, shvatila je da dolaze iz svih krajeva Francuske.

Vrlo brzo, povorka se rastegnula na nekoliko kilometara. Constance je koračala sama, namještala ruksak na leđima, usklađivala korak sa štapovima za hodanje. Bilo joj je teško, neprestano je mislila na Lucasa koji od jučerašnjeg razgovora nije odgovorio ni na jednu njezinu poruku. Znao se tako ponašati i prije, i svaki je put osjećala jednako intenzivnu bol. U grlu knedla, u želucu

čvor, preplavljena osjećajima, svjesna da je čovjek kojega voli izrazito kompleksan, sposoban za obasipanje ljubavlju i zanesena obećanja, ali jednako tako i za potpunu hladnoću i tišinu svaki put kada bi se vratio ženi. Niz obraze su joj nezaustavljivo tekle ledene suze.

Preplavljena tugom, zadihano se uspinjala, no visoravni koje su se pružale pred njom bacale su je u očaj. Što ona tu radi? Kako ju je radno mjesto koje je toliko priželjkivala uspjelo udaljiti od svega, od voljenog muškarca, prijatelja, njezina vlastitog života? Mora se što prije vratiti. Provede li ovdje samo tjedan dana, mogla bi izgubiti sve. A to ne dolazi u obzir!

“Nevjerojatan pogled, zar ne?”

Nečiji glas prene je iz misli. Sustigao ju je je neki tridesetogodišnji muškarac. Iznad njihovih glava jedna ptica zalepetala je krilima. Muškarac je promatrao vidike pred njima, a onda joj prstom pokazao u pravcu puta koji se prostirao na visoravni Devès. Krajolik je mjestimično bio brdovit, oblikovan vulkanskim aktivnostima, a tu i tamo provirila bi poneka tamna kuća izgrađena od vulkanskog kamena.

“Ovaj prvi dio puta je vjerojatno najljepši, i tako sve do Conquesa, što je nekih dvanaest do trinaest dana hoda. Treba hodati polako, ovako kao ti, diviti se svemu na putu. Hodočasnici često hodaju prebrzo, žure se prema cilju, a ljepota samog putovanja im zapravo izmiče.”

Neznanac kratko ušuti pa reče:

“Moje ime je Arthur. Kako se ti zoveš?”

“Constance”, odgovori ona pomalo rezervirano.

“Drago mi je! Odakle dolaziš?”

“Iz Pariza. A vi?”

“Možemo slobodno na ti, na putovanju su svi na ti.”

“Dobro, a ti?”, reče ona pomirivši se sa situacijom.

“Ja sam iz Carcassonnea! Dokle namjeravaš ići?”

Mladić je imao prijateljski osmijeh i to ju je ohrabrilo.

“Ne znam još”, iznenadila je odgovorom čak i samu sebe. “A ti?”

“Ne odlučujem ja, nego put!”

“Kako to misliš?”

“Prvi put kada sam krenuo, morao sam odustati zbog bolnog uganuća. Sad će pokušati stići do Santiaga, ali sa željama treba biti umjeren. Svaka nova etapa puta je pobjeda. Savjetujem ti da cijeniš svaki korak, neće ti uvijek biti lako. Bit će i bolnih epizoda, vidjet ćeš. I često ćeš poželjeti odustati, pitajući se što uopće radiš tu.”

Ona spusti pogled jer kako mu priznati da je upravo to pomislila već poslije sat vremena hoda?!

“Oslušuj svoje tijelo, jer ono vodi ovaj ples”, nastavi Arthur primijetivši koliko joj je teško tegliti taj ruksak na leđima.

Pomogne joj s namještanjem naramenica, a ona odmah osjeti olakšanje u lopaticama.

“Ruksak ti je bio loše pričvršćen oko pojasa, zato ti je sav teret bio na ramenima. Sad bi ti trebalo biti lakše! I samo još jedan savjet: nikad ne prati druge, hodaj u svom vlastitom ritmu.”

Arthur ubrza korak i odmakne od Constance.

“Uživaj u svemu što ti put donese!” dobaci joj i udalji se.

Constance nastavi sama, odmičući uz polja pšenice i leće, prelazeći brojne livade s kravama, ovcama i kozama. U svakom selu zastala bi kako bi se osvježila vodom. Korak po korak i uspjela je kraju privesti svoj prvi dan. Prvi dan života koji će je zauvijek promijeniti!

Praznina

*Budite zahvalni na onome što imate, jer ćete na kraju imati više.
Ako se usredočite na ono što nemate, nikada nećete imati dovoljno.*

Oprah Winfrey

Krajem poslijepodneva, Constance je stigla do table na kojoj je bio naznačen ulazak u ljupko malo selo Montbonnet u departmanu Haute-Loire. Selo je očuvalo svoje tradicionalne kamenite kuće. Hodala je sama osam sati bez prestanka i bila je iscrpljena. Toga dana, na terasi jednog kafića, za doručak je pojela sendvič, kasnije se putem odmorila na livadama nekoliko puta, i neprestano u mislima prevrtala turobne epizode s Lucasom. Nasreću, prenoćište Escole u kojem je trebala prespavati bilo je blizu. Tu ju je ljubazno dočekala jedna niska i svijetloputa šezdesetogodišnja žena očiju i kose boje kestena.

“Čestitam, uspješno si okončala prvi dio puta, taj je najteži.”

“Da, odmah mi je lakše, na kraju sam snaga!”

“Nisam mislila na hodanje, nego na strahove!” odgovori žena pomažući Constance sa skidanjem ruksaka.

Naramenice su joj se urezale u kožu.

“Bože moj, nateglila si se kao magarac!”

“Da, baš je težak, namučila sam se”, požali se hodočasnica.

“Čini mi se preteškim za ženu tvoje građe. Pretpostavljam da ti je ovo prvo hodočašće?”

“Da, i nisam baš oduševljena”, uzdahne Constance.

“Oh, oprost, nisam se ni predstavila. Ja sam Marie-Annick, večeras sam tvoja domaćica.”

“Ured H&A za koji radim rezervirao mi je noćenje.”

“Da. Očekivali smo te.”

Constance baci brzi pogled na hodočasnike koji su sjedili za stolom u vrtu i mahali joj u znak dobrodošlice. Uživali su u posljednjim zrakama sunca i izmjenjivali dojmove s puta.

“Uđi, raskomoti se. Što želiš popiti?” upita je Marie-Annick.

“Hm... Pa... Jedan *mojito!*”

Domaćica se srdačno nasmiješi.

“Mislila sam na sok, imamo sok od jagode, nara, napitke od badema, bademova mlijeka, mente?”

“Aha... Onda može menta! Fali samo još rum i limeta.”

Marie-Annick joj natoči čašu bezalkoholnog hladnog napitka od mente pa joj objasni detalje.

“Ovdje su napitci, čaj, kava i slično... Šalice su tamo

u ormariću. Goste uvijek molim da sami operu posuđe. A za prljavu odjeću koristimo marsejski sapun i lavor. Stalak za sušenje je u vrtu.”

Marie-Annick shvati da Constance ni u snu nije pomišljala da će sama morati prati rublje.

“Pokazat ću ti tvoju sobu na katu.”

Hodočasnica podigne svoje stvari.

“Ruksak, cipele i štapove ostavljaš dolje. Ispod vješalice za odjeću su plastične vrećice u kojima možeš ponijeti sve što ti je potrebno za noćenje.”

Constance zaprepašteno pogleda ruksake ostavljene na podu.

“Stvarno? Ali sve mi treba!”

“Žao mi je. Tako mora biti zbog stjenica.”

“Stjenica?!”

“Da, prava su noćna mora! Ako smo dovoljno opreznici, možemo izbjeći tu napast.”

Constance se nije dalo raspravljati, samo je krenula za Marie-Annick stubištem koje je vodilo na kat. Domaćica joj je pokazala sobu.

“Jednokrevetna soba, kako su tražili tvoji poslodavci. Tuš je zajednički, a toalet je preko puta.”

“Molim? Zar ne mogu dobiti sobu s tušem?”

“Nemam takvu. A znaš... To baš i nije u duhu ovog puta.”

“Ah, da, u duhu puta...”

Constance nije uspjela završiti rečenicu, jer se pred njom ukazala slatka sobica u potkrovlju, no od prvotne je uznemirenosti nije stigla dobro ni vidjeti.

“Ostavljam te sada, istuširaj se, a mi te čekamo dolje u vrtu da razmijenimo izvještaje prije jela.”

“O čemu?”

“O prvom danu puta. Svatko obično kaže što god želi, svoje misli, dojmove.”

“Slobodno počnite bez mene, pridružiti ću vam se za ručkom.”

“Ne, volimo te trenutke s hodočasnici. Topla atmosfera i ugodna razmjena iskustava, vidjet ćeš i sama.”

Constance se nije dala prepirati, bila je iscrpljena i neraspoložena. Boljele su je i ruke i noge i leđa. Ušla je pod vrući tuš i osjetila kako je peku ramena. Naramenice ruksaka našuljale su joj ključne kosti, a na koži vidjeli jarko crveni tragovi. Kada se pogledala u ogledalo, smrknula se. Sjela je na krevet, otvorila plastičnu vrećicu sa svojim stvarima i shvatila da je čisto rublje zaboravila dolje u prizemlju. Najprije se razljutila, a onda se obeshrabreno strovalila na krevet pokrivši lice rukama. “Bože moj, u što sam se to ja upustila? Stjenice... Svi ti kilometri... Izvještaji... Duh putovanja... Pa ja sam stvarno zaglibila!” No znala je da je problem dublji. Otkako je otišla, Lucas se još nije javio!

Iz misli ju je trgnuo zvuk zveckanja posuđa u prizemlju. Hodočasnici su se okupljali za stolom. Vrijeme je za razgovor, ali što bi im uopće mogla reći? Da joj se cijeli život preokrenuo u samo 48 sati? Constance naglas ironično ponovi riječi koje joj je uputila Hélène Parker: “Jedno od najljepših putovanja...” Možeš misliti! Noćna mora! Srce joj se stisnulo, mišići je stravično boljeli,

zapravo, nikada se nije tako loše osjećala. Neće izdržati ni tjedan dana!

Provirivši kroz prozor, ugleda skupinu hodočasnika kako sjede u krugu u vrtu. Namaže tijelo zaštitnom kremom, osobito bolne dijelove, navuče traperice, čistu majicu i siđe dolje.